

ÇUKOBİRLİK

Ülkemiz de faaliyette bulunan Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliklerinin temelleri 1914 yıllarına gitmekle beraber 1935 tarihli ve 2834 sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri yasasının çıkmasından sonra Çukobirlik 1940 yılında, Tariş 1949 yılında, Antbirlik de 1952 yılında kurulmuştur.

Ülkemizde 1984 yılında bu kanunun yerini 238 sayılı Kanun Hükmünde Kararname almış ve 1985 yılında 3186 sayılı Kanun ile anılan kararname kanunlaşmıştır. Son olarak, Tarım Satış Kooperatif ve Birliklerini yeniden düzenleyen 4572 sayılı Kanun 16 Haziran 2000 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Birlikler 1960'lı yıllara kadar kendi nam ve hesaplarına ürün alımı yaparak faaliyetlerini sürdürmüş olup, bu yıllarda devlet destekleme alımları uygulamasına başlanmıştır. Birlikler yıllar itibariyle belirlenen farklı sayıdaki üründe devlet adına alım yapmışlardır.

Ç U K O B İ R L İ K

1994 yılından başlayarak birliklerin destekleme alımı yapması uygulamasına son verilmiştir. Ancak, bu yıldan sonra da Birlikler, Hazine kaynaklarından sağlanan düşük faizli kredilerle kamunun yönlendirmeleri doğrultusunda ürün alımlarına devam etmişlerdir. 2000 yılında çıkarılan 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri Hakkındaki Kanun ile birliklerin özerkleşmesi yolunda önemli düzenlemeler yapılmıştır. Birlikler, faaliyet ve işlemlerinde kendi karar organları tarafından yönetilir hale getirilmiştir. Bu dönemde yine DFİF kaynaklarından uygun şartlarda kredi kullandırılmaya devam edilmiştir.

Tarım Satış Kooperatif ve Birliklerinin çağdaş kooperatifçilik ilkelerine uygun olarak güçlü ve bağımsız bir mali yapıyla etkin, verimli ve sürdürülebilir bir biçimde yönetilmeleri amacıyla 2013 yılında 4572 sayılı Kanunda köklü değişiklikler yapılmış ve çağdaş kooperatifçilik anlayışı getirilmiştir.

ÇUKOBİRLİK

Ülkemiz pamuk ekim alanları son 20 yıl içerisinde yaklaşık %42 azalmıştır.
Bölgeler İtibariyle Türkiye Pamuk Ekim Alanları (Hektar)

YIL	G.DOĞU ANADOLU	EGE	ÇUKUROVA	ANTALYA	TOPLAM
1995	2.042	2.499	2.725	300	7.566
2000	3.168	2.017	1.230	126	6.541
2005	2.950	1.378	1.086	54	5.468
2010	2.878	826	1.061	41	4.806
2015	2.645	917	716	62	4.340
1995-2015	29%	-63%	-73%	-79%	-42%

Kaynak: TÜİK

ÇUKOBİRLİK

Tarım Satış Koop. Birliklerinin Kütlü Pamuk Alım Miktarları (Ton) ve üretimdeki payları(%)

ÜRETİM

DÖNEMİ TÜRKİYE

ÜRETİMİ TARİŞ PAMUK
BİRLİKLER TOPLAMI

ÇUKOBİRLİK

ANTBİRLİK

	ton	ton	%	ton	%	ton	%	ton	%
1998/1999	2.224.922	272.201	12,2	208.532	9,4	55.011	2,5	535.744	24,07
1999/2000	2.301.223	247.825	10,8	138.950	6,0	51.959	2,3	438.734	19,06
2000/2001	2.260.921	194.648	8,6	123.600	5,5	35.682	1,6	353.968	15,65
2001/2002	2.357.892	257.161	10,9	153.309	6,5	28.514	1,2	438.984	18,61
2002/2003	2.541.832	306.532	12,1	122.812	4,8	31.497	1,2	460.841	18,13
2003/2004	2.345.734	249.390	10,9	64.963	2,8	27.960	1,2	342.313	14,59
2004/2005	2.455.071	272.270	11,4	117.075	4,9	15.564	0,7	404.909	16,49
2005/2006	2.240.000	160.428	7,2	74.777	3,3	10.047	0,4	245.252	10,94
2006/2007	2.550.000	166.109	6,5	87.030	3,4	11.579	0,5	264.718	10,38
2007/2008	2.275.000	117.470	5,1	82.707	3,6	10.101	0,4	210.278	9,24
2008/2009	1.820.000	92.259	5,1	65.252	3,6	9.010	0,5	166.521	9,14
2009/2010	1.725.000	28.842	1,7	8.773	0,5	10.531	0,6	48.146	2,79
2010/2011	2.150.000	51.565	2,4	12.249	0,6	21.785	1,0	85.599	3,98
2011/2012	2.580.000	43.800	1,7	35.249	1,4	28.247	1,1	107.296	4,15
2012/2013	2.320.000	11.800	0,5	22.047	1,0	25.580	1,0	59.427	2,57
2013/2014	2.250.000	22.817	1,0	20.590	0,9	33.808	1,5	77.215	3,44
2014/2015	2.350.000	28.403	1,2	25.340	1,1	17.600	0,7	71.343	3,04
2015/2016*	2.050.000	23.291	1,1	16.351	0,8	18.156	0,9	57.798	2,82

Kaynak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı

ÇUKOBİRLİK

ÜLKEMİZDE FALİYETTE GÖSTEREN ÇİRCİR İŞLETME SAYILARI

Batı Anadolu	99-Çırçır	7-Sawgın	3-Rotobar
Güney Anadolu	95-Çırçır	6-Sawgın	7-Rotobar
Güneydoğu Anadolu	255-Çırçır	8-Sawgın	21-Rotobar
Toplam	449-Çırçır	21-sawgın	31-Rotobar
Kaynak Ekonomi Bakanlığı			

ÇUKOBİRLİK

Ancak 2002/2003 yılında TSKB'nin mübayaaya miktarına baktığımızda TARIŞ pamuk birliğinin 306.000-ton, ÇUKOBİRLİK'in 122.000-ton, ANTBİRLİK'in 31.000-ton olmak üzere yaklaşık 460.000-ton alım yaptığını yani yıllık üretim miktarının yaklaşık %20 sini aldığını görmekteyiz. Birliklerin özerk hale gelmesiyle beraber ekonomik güçlerini kaybetmeleri çerçevesinde bu oranın %3'ler seviyesine gerilemiştir.

Buna mukabil maalesef son 10 yıl içerisinde özel sektör çırçır işletmelerinin çoğunun özellikle ege ve Akdeniz bölgesinde kapanması, faaliyetine devam edenlerinde günümüz makinalı hasata uygun üretim yapabilecek teknolojik yatırımları yapamamaları nedeniyle kapasite arttıramadıkları gibi pamukta kirliliğin önüne de geçemedikleri sektördeki gerçektir. Ayrıca ekonomi bakanlığının yukarıdaki verilerine göre 2015/2016 sezonunda aktif olan işletme sayısına baktığımızda 501 işletme olduğunu görmekteyiz.

Bu işletmelerin maalesef %70'nin durumu (özellikle Güneydoğuanadolu) standartların dışında olduğu gibi yıllık kapasiteleri 3.000-ton/yıl civarındadır. Standartlara uygun olanlar ise 10.000-ton/yıl kapasite civarında olmakla beraber bunların sayısı çok azdır.

Ç U K O B İ R L İ K

TSKB'lerin alım gücünün %3'lere düştüğü, özel sektörde büyük ölçekli firma sayısının her ilde iki elin parmak sayısından az olduğu ülkemizde eğer ihtiyacımız olan 1.350.000-ton lif pamuk üreteceksek öncelikle çırçır işletmelerinin çalışma standartlarının düzenlenmesi, rantabil çalışabilmeleri için kapasitelerinin arttırılması, üretimini yaptıkları lif pamuğu hızla nakte dönüştürebilmeleri, kısacası her konuda güçlü işletmelere ihtiyaç duyulmaktadır.

Tüm bu değerlendirmeler çerçevesinde pamuk üretimini arttıracak tedbirlerin yanında, bu pamuğu alıp iplikçinin istediği kalitede işleyebilecek çırçır işletmelerine ve üretilen balyanın ticaretini arttıracak düzenlemelere ihtiyaç olduğu aşikardır.

ÇUKOBİRLİK

Ülkemiz pamuk ekim alanları ile üretim miktarlarını ve İşletme sayılarını gösteren yukarıdaki tablolar beraber incelendiğinde üretim alanının 7.210.000- dönüm olduğu 2002-2003 sezonundan itibaren hızlı bir şekilde düştüğünü ve geçtiğimiz 2015-2016 sezonunda ise taban yaparak 3.350.000- dönüme gerilediğini görmekteyiz. Üretim alanlarındaki bu daralmaya rağmen tohumculukta yaşanan gelişmeler doğrultusunda verimliliğin artmasıyla üretim miktarının 2.000.000 ton civarında kaldığını gözlemlemekteyiz.

Baz yıl olarak üretim alanının en fazla olduğu 2002/2003 sezonunu aldığımızda üretim alanı 7.210.000- dönüm üretim miktarı ise 2.541.832- kg, ortalama üretim miktarının ise 352-kg/dönüm olduğunu görmekteyiz. Bu gün itibariyle ise ortalama verim miktarı 500-kg/dönüme çıkmıştır.

Yani baz yıl olan 2002/2003 yılındaki üretim alanı olan 7.210.000- dönüm arazide pamuk üretiminin yapılması durumunda günümüz ortalama verim miktarı olan 500-kg/dönüm den yaklaşık 3.600.000-kg kütlü pamuk üretimi yapabilme imkanına sahibiz bunu da ortalama işletme randımanı olan %36 ile hesapladığımızda da yaklaşık 1.300.000 ton civarında lif pamuk üretimi yapabilecek kapasitemizin olduğu aşikardır.

Ç U K O B İ R L İ K

Uzun yıllar dünya pamuğununun %4,5'ünü üreten ülkemiz ne yazık ki yüksek üretim maliyetleri v.s nedenlerle dünya üretimindeki ağırlığı %2,5 oranına gerilemiştir. Dünya tüketiminde üst sıralarda ve verimlilikte iyi bir konumda olmamıza rağmen, gerekli düzeyde ekim ve üretim yapılamamaktadır.

Türkiye'de pamuk üretiminde yaşanan sorunlar çiftçi, çırçırıcı ve iplikçinin sorunları olmak üzere 3 (ÜÇ) ana başlık altında toplayabiliriz. Bunlar:

ÇUKOBİRLİK

I- PAMUK ÜRETİCİSİNİN SORUNLARI

II- ÇIRÇIRCİNİN SORUNLARI

III- İPLİKÇİNİN SORUNLARI

I- Pamuk üreticilerinin sorunlarını üç ana başlık altında toplayabiliriz,

1-Üretim maliyetlerinin yüksekliği

2-Pamuk fiyatlarındaki istikrarsızlık

3-Mevcut prim sisteminden kaynaklanan sorunlar

Ç U K O B İ R L İ K

1- ÜRETİM MALİYETİNİN YÜKSEKLİĞİ

Ülkemizde pamuk üretimini etkileyen en önemli sorun üretim maliyetlerinin yüksekliğidir. Pamuk üretim maliyetleri; tohum, kimyasal gübre, akaryakıt, işçilik, sulama, ilaçlama, hasat v.s den oluşmaktadır.

A) TOHUM MALİYETLERİ; Ülkemizde son yıllarda tohum üreticiliğine yapılan yatırımlarla pamuk tohum çeşitliliği arttırıldığı gibi, birim üretim miktarları ve üretilen ürünün kalitesi çok yükselmiştir. Ancak pamuk üretiminin yıllara göre çok değişiklik göstermesi, ekim alanlarının arttığı yıllarda pamuk tohum fiyatlarının da artmasına neden olmaktadır.

B) KİMYASAL GÜBRE VE AKARYAKIT MALİYETLERİ; Kimyasal gübre ile akaryakıtta ülkemiz tamamen dışa bağımlı olmakla birlikte bu emtiaların ithalatı esnasında ve yurtiçi satışlarında yüksek oranda vergi alınması (gümrük vergisi, kdv, özel tüketim vergisi v.b.), döviz kurları ile emtia fiyatlarında meydana gelen değişiklikler yurtiçi fiyatlarının olumsuz şekilde etkilemekte ve öngörülen maliyetleri ciddi şekilde saptırmaktadır.

Ç U K O B İ R L İ K

C) İŞÇİLİK MALİYETLERİ; Pamuk üretim aşamasında makineleşme sağlanmadığı ve / veya makineleşme sağlanmış olsa bile (arazinin taşlı olması v.b.) özellikle çapalama, seyreltme, sulama v.b. işlerinde çok fazla tarımsal işçi kullanılması nedeniyle işçilik giderleri pamuğun alternatifi olan mısır yetiştiriciliğine göre ciddi maliyetlere neden olmaktadır. Ayrıca sosyal güvenlik mevzuatında yapılan değişikliklerle de tarımda çalışanların sigorta kapsamına alınması v.b. uygulamalar da işçilik giderlerinin daha çok artmasına neden olmuş, üreticiler işçi çalıştırmayacağı ya da en az çalıştırılacağı ürünlerin üretimini yapmak zorunda bırakılmıştır.

D) SULAMA MALİYETLERİ; Pamuk üretim döneminde arazinin yapısına göre 5 ile 15 arasında sulama yapılmaktadır. Bu sulamada her ne kadar son yıllarda modern sulama teknikleri artmış olsa da çoğunluğu salma sulama dediğimiz sistemle olmaktadır. Salma sulama sisteminin kullanılması da sulama giderlerini arttırmaktadır. Ayrıca üreticinin kullandığı su kaynağı da sulama maliyetlerini etkilemekte, özellikle sulama kuyularından elektrikli motorlarla temin edilerek yapılan sulamalarda sulama maliyeti çok fahiş rakamlara ulaşmaktadır.

Ç U K O B İ R L İ K

E) İLAÇLAMA MALİYETLERİ; Pamuk yetiştiriciliğinde hastalık ve zararlıların olumsuz etkileri, iklim koşulları ve uygulanan tarımsal mücadele ile yakından ilgilidir. Yüksek nem ve sıcaklık , hastalık ve zararlıların ortaya çıkması için uygun bir ortam oluşturmaktadır. Bu durum 4-5 kez ilaçlama yapmak zorunluluğunu ortaya çıkarmakta ve üretim maliyetlerini arttırmaktadır.

F) HASAT; Ülkemizde pamuk verimliliği bölgesel olarak değiştiği gibi hasat şekline görede değişmekte elle hasat ile makinalı hasat arasında %20-%30 lara varan bir farklılık ortaya çıkmaktadır. Ayrıca hasat şekli Pamukta kaliteyi de etkilemektedir. Kaliteyi etkileyen çok fazla etken olmasına rağmen ülkemizde özellikle tohumculukta yaşanan gelişmelere paralel genel kalite oranı artmıştır. Ancak ne yazıkki üretici çiftçilerimizin gerek üretim esnasında gereksede hasat esnasında bilinçli veya bilinçsiz yapmış olduğu yanlışlıklar kaliteyi önemli düzeyde bozmaktadır. Elle yapılan hasat maliyeti makinalı hasata göre bir kat daha fazla olmakta, üretimin fazla olduğu yıllarda hasat maliyetleri olması gerekenden daha fazlaya yaptırılmaktadır.

ÇUKOBİRLİK

Son Üç Sezon Birliğimiz tarafından yapılan mübayaada hasat durumu aşağıdaki gibidir.

	<u>2013/2014</u>	<u>Oran(%)</u>	<u>2014/2015</u>	<u>Oran(%)</u>	<u>2015/2016</u>	<u>Oran(%)</u>
Makinali Hasat Miktarı(kg)	13.552.271-	%65,82	18.498.470-	%73	13.355.020-	%81,57
Elle Hasat Miktarı(kg)	7.037.950-	%34,18	6.851.004-	%27	3.018.378-	%18,43
Toplam Hasat Miktarı (kg)	20.590.221-	%100	25.340.472-	%100	16.373.398-	%100

ÇUKOBİRLİK

Yukarıdaki taployu incelediğimizde Birliğimiz tarafından yapılan mübayaaya içerisinde makinalı hasat oranınının %80 lere ulaştığı görülmekle beraber ülkemizde makinalı hasat oranınının artması memnuniyet vericidir.

Ancak makinalı hasatla beraber hasat öncesinde yapılması gereken defulyant uygulamasının yapılmaması, eksik yapılması ve/veya sonuç alınmadan hasat yapılması hasat edilen pamuğun çok fazla çepelli olmasına, yeşil yapraklı olmasına yol açtığı gibi, sabah erken hasata başlama veya gece geç saatlere kadar hasatın devam etmesi ve gereğinden fazla su verilmesi pamuğun rutubetini olması gereken %7-8 oranından %12-13 oranlarına çıkmasına neden olmaktadır.

Bu durumda da işletmelerin yeterli kurutma ve temizleme ünitelerinin olmaması nedeniyle üretilen lif pamuğun Kabul edilebilir kirlilik ve rutubet oranından çok yükseklerde kirli olması sonucunu ortaya çıkartmakta, bu da iplikçinin istediği kaliteden çok düşük kalitede pamuk üretilmesine neden olmaktadır.

Ç U K O B İ R L İ K

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Ülkemizde bulunan pamuk üretim havzaları incelendiğinde, havzalar arasında verimlilik ve kalite yönünden farklılıkların olduğu gözlenmektedir. Üretim maliyetlerine baktığımızda ise işçilik, sulama ve hasat maliyetlerinde ciddi farklılık ortaya çıkmakta, diğer maliyet kalemleri arasında çok büyük farkların olmadığını anlamaktayız.

Bir ürünün üretiminin ekonomik olup olmadığı o ürünün üretim maliyetleri ile ortalama verim miktarı ve kalitesi belirlemektedir.

Eğer pamuk üretimini sürekli kalacak şekilde arttırmak istiyorsak üretim planlamasını üretim maliyetleri ile verimlilik ve kalite unsurlarını ön planda tutarak yapmak zorundayız. Bunun içinde pamuk üretiminin yapılacağı tarım havzalarını mikro ölçekte parsel parsel belirleyip üretimin desteklenmesini sağlayacak bir sistem kurmalıyız. Aksi halde ne yapılırsa yapılsın geçici çözümden öteye geçilmez, geçici çözümlerde sorunları ortadan kaldırma yerine daha da büyümesine yol açar.

Ç U K O B İ R L İ K

2- PAMUK FİYATLARINDAKİ İSTİKRARSIZLIK

Ülkemizde pamuk fiyatları uluslararası piyasalara göre belirlenmekte olup, dünya borsalarındaki düşüş ve artış ile döviz kurlarında ki değişimler pamuk fiyatlarında yıllar hatta aylar itibariyle ciddi düşüşlere veya artışlara neden olmakta, bu düşüş ve artışlarda tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de pamuk üretim miktarının %20-30 ler civarında artış veya azalışa neden olmaktadır.

Üretim miktarlarındaki bu artış veya azalışa bağlı olarak yurtiçi piyasalarda özellikle çırçırıcılar arasında üretimin az olduğu yıllarda ciddi rekabetin ortaya çıkmasına neden oluyor ve kütlü pamuk fiyatları lif pamuk fiyatlarından bağımsız şekilde lif fiyatlarının da üzerinde seyredilmekte, üretimin fazla olduğu sezonlarda ise tam tersine bir durumla karşılaşmaktadır.

ÇUKOBİRLİK

Tüm tarımsal ürünlerde olduğu gibi pamuk hasatının başladığı dönemde geçici olarak bir arz fazlası ortaya çıkmakta bu durumda pamuk fiyatlarının dünya fiyatlarından da aşağı düşmesine neden olmakta, hasatın bitmesine müteakip fiyatlar dünya fiyatlarına geri gelmektedir.

Özellikle sektörde oluşan geçici arz fazlasını satın alan ve piyasayı sübvans eden TSKB lerinde 2002 yılından itibaren ekonomik güçlerini kaybetmeleri nedeniyle yeterli miktarda alım yapamamalarının etkisiyle hasat döneminde fiyatlar tabiri caizse yerlerde sürünmektedir.

ÇUKOBİRLİK

Son beş yıl dünya ve Türkiye üretimi ile yurtiçi pamuk fiyatlarına baktığımızda bu durum net bir şekilde görülmektedir.

	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016
Dünya Lif Üretim Mik.(miyon ton)	27.743-	26.971-	26.216-	25.942-	22.000-
Türkiye Küt. ÜrtimMik.(milyon ton)	2.580-	2.320-	2.250-	2.350-	1.700-
Türkiye lif ÜrtimMik.(milyon ton)	955-	858-	830-	869-	629-
Türkiye Lif pamuk fiyatı(TL)	3,33-	3,63-	4,18-	3,45-	4,55-
Ödenen Pirim tutarı(kg/TL)	0,42-	0,46-	0,50-	0,55-	0,65-
Yağlık Çiğit Fiyatı (kg/TL)	0,42	0,54-	0,62-	0,51-	0,67-
Çuko.ort.alm.fiy.(kg/TL)	1,34-	1,27-	1,70-	1,35-	1,80-

Ç U K O B İ R L İ K

Yukarıdaki tabloyu incelediğimizde yurt içi fiyatların oluşumunda 1.etkenin dünya pamuk fiyatlarından(endeksteeki değişim ile kurdaki değişim) 2.etkenin yurtiçi üretim miktarından (çiğit etkisi) 3.etkeninde pamuk priminden kaynaklandığını görmekteyiz.

Pamuk üreticisi ürettiği ürünü kaça satacağını bilememekte, sezondan sezona %30 lara varan bir fiyat farklılığıyla karşılaşmakta, fiyatlardaki bu farklılıkta zarar etmesine neden olmaktadır.Alternatif ürün mısırdaki ise TMO sayesinde ürününü aşağı yukarı kaça satabileceğini bilmesi nedeniyle zarar etme riski olmadığından mısır üretimini tercih etmektedir.

Ç U K O B İ R L İ K

3- MEVCUT PRİM SİSTEMİNDEN KAYNAKLANAN SORUNLAR,

Ülkemizde pamuk ekimini etkileyen en önemli unsurlardan biri kütlü pamuk primidir. Prim rakamları, üretim miktarlarının artmasına veya azalmasına neden olmakta, ancak beklenti doğrultusunda üretimde sürekli bir artış sağlayamamaktadır. Yıllan yıla her ne kadar prime bağılı olarak üretim artsa da bu defa sezon içerisinde geçici olarak arz fazlası ortaya çıkması nedeniyle pamuk fiyatları düşmekte, fazladan verilen primin hiçbir esprisi kalmamakta, hatta üreticinin eline totalde daha düşük bir fiyat geçmektedir.

Ayrıca mevcut destekleme primi bölgesel olarak verim miktarına göre verilmekte, 1. ürün verim miktarı bölgelere göre (il ve ilçe bazlı) 550 kg/dönüm ile 700 kg/dönüm belirlenmekte, sistem verimli arazilere daha fazla prim verilmesine, daha az verimli arazilere ise daha düşük prim verilmesine neden olmaktadır. Doğal olarak verim arttıkça maliyet düşmekte olduğundan, fazla verim alanlara daha fazla prim verilmesi, az verim alanların maliyetleri daha fazla olmasına rağmen daha az destekleme primi almalarına neden olmakta, dolayısıyla bu uygulama desteklemenin ruhuna aykırı düşmektedir.

Mevcut Pamuk prim sisteminin İvedi şekilde gözden geçirilerek pamuk ticaretine, stoklanmasına engel olmayacak şekilde ve üretimi arttırmayı sağlayacak şekilde tekrardan düzenlenmesi hayati öneme sahiptir. Maliyet esaslı destekleme primi sistemine geçilmesi ile hem haksızlığın önüne geçilmiş olacak hem de işçilik, sulama maliyetleri v.b. yüksek olan bölgelere daha fazla prim verilmesi sonucunu doğuracağından pamuk üretimini arttıracaktır.

ÇUKOBİRLİK

II- ÇIRÇIR İŞLETMECİLERİN SORUNLARI;

1) LİF PAMUK FİYATLARINDAKİ HAREKETLİLİK:

-KÜTLÜ PAMUK FİYATI NASIL BELİRLENİYOR.

Yurtiçi kütlü fiyatı en basit şekilde aşağıdaki gibi belirlenmekle beraber lif pamuğun kaliteside fiyatları 5 ile 15-20 krş arasında değiştirmektedir.

Lif pamuk fiyatı (balya) x %40 (ort randıman) = 40 randıman kütlü fiyatı

Bir Örnek verecek olursak lif pamuğun (balyanın) 4,00-TL olduğundan hareketle kütlü pamuk fiyatı $4,00\text{-TL} \times \%40 = 1,60\text{Krş}$ olarak belirlenmekte üreticinin ürün bedelide buna göre hesaplanmaktadır.

Ç U K O B İ R L İ K

Şimdi örneği biraz daha genişletecek olursak 100 ton %40 randıman kütlü pamuğu olan üretici bu pamuğunu çırçırıcıya getirdiğinde $1,60\text{-TL/kg} \times 100.000\text{-kg} = 160.000\text{-TL}$ ürün bedeli hesaplanmaktadır.

Çırçırıcı ise bu pamuğu işledikten sonra %2 ile %4 arasında fire vererek 38.000-kg veya 36.000-kg lif pamuk, yaklaşık %50 den hareketle 50.000-kg da çiğit elde edecektir. Bunu paraya dönüştürdüğünde ise $38.000\text{-kg} \times 4,00\text{TL} = 152.000\text{-TL}$ lif pamuk parası, $50.000\text{-kg} \times 0,60\text{krş} = 30.000\text{-TL}$ de yağlık çiğit parası olmak üzere toplamda 182.000-TL bir gelir elde etmekte, ancak yaklaşık $0,25\text{krş/kg} \times 100.000\text{-kg} = 25.000\text{-TL}$ işletme maliyetinide düşüğümüzde $182.000\text{TL} - 25.000 = 157.000\text{-TL}$ eline para geçmekte doğal olarak zarar etmektedir.

Bu süreç içerisinde pamuk ve yağlık çiğit fiyatlarındaki düşüş daha fazla zarar etmesine neden olacağından doğal olarak stokta beklemeyi tercih etmekte bu defada stok maliyetleri artmakta lif pamuk fiyatlarının artması için allaha dua etmekten başka elinden bişey gelmemektedir.

Ç U K O B İ R L İ K

2) KALİTE

Yukarıda anlattığımız bu süreçte çırçırıcılar için en önemli husus doğal olarak fire oranlarını düşürebilmekten geçiyor ve çırçır fabrikalarında lif pamuk üretiminde iplikçinin istediği kalitede pamuk üretmeyi tercih etmek yerine daha az fire vermeyi tercih etmek zorunda kalmaktadır.

Bunun sonucunda da iplikçinin istediği kalitede ve miktarda lif pamuk üretimi gerçekleşmemektedir. Ayrıca işletmelerde uzman sayılacak pamuk eksperleri istihdam edilmemeside işletme hatalarına yol açmakta örneğin işletme (çırçırılması) sırasında pamuklara bilinçsizce su verilmesi, pamuk liflerinin bozulmasına, renginin sararmasına ve kalitenin tamamen bozulmasına neden olmaktadır. Bu sorun, pamukların, çırçırıldıktan sonra dinlendirme ve nemlendirme ünitelerine alınması ile çözümlenebilir.

Pamukta yabancı madde sorunu, en önemli sorunlardan birisidir. Yabancı madde, pamukla ilgili yabancı madde (çepel, şif, yaprak vb. gibi) ve pamuk dışında yabancı madde (toprak, taş, naylon, jüt vb. gibi) olarak iki kısımda tanımlanmaktadır. Pamuğun, tekstilde büyük sorun oluşturan yabancı maddelerden arındırılması, temiz toplanmasının yanında çırçır işletmelerinin acil modernizasyona ihtiyacı bulunmakta, sektörde faaliyetde bulunan işletmelere bir standart getirilmesi, bu standartlara uymayanların çalışmalarına müsaade edilmemesi, gerekli modernizasyon için ise teşvik ve kredi imkanı getirilmesi gerekmektedir.

ÇUKOBİRLİK

3)SİGORTA

Sigorta şirketleri çırçır işletmelerinin teknik ve genel şartları sağlamadığını dile getirmekte ancak kendilerine göre uygun gördükleri işletmeleri sigorta yapmaktadır. Uygulamada çırçır tesislerini petrokimya tesisleri ve kimyevi gübre üreten sektörlerle birlikte aynı riskli grupta değerlendirmektedir. Bu sebeple Sigorta şirketleri sigortalama için çırçır fabrikalarının kabul etmesi mümkün olmayan mali ve teknik şartları talep etmektedir. Böylece çırçır fabrikalarında telafi edilemez riskler oluşmaktadır.

Çırçırıcı bu riski bertaraf edebilmek açısından ürettiği balyaları iplik fabrikalarına emanet olarak göndermekte bu durumda iplikçinin bedava stok elde etmesine sağlamakta ve iç talebin daralmasına neden olmaktadır. Pamuk sigortası Dask, Tarsim ve zorunlu trafik sigortası benzeri bir sistem geliştirilerek ACİL olarak çözüme kavuşturulmalıdır.

Ç U K O B İ R L İ K

4) KAPASİTE

Çırçır fabrikalarının bulunduğu bölgelerdeki pamuk üretimi dikkate alındığında fabrikalar düşük kapasiteyle çalışmakta, böylelikle karlılık yok denilecek kadar azalmıştır. Pamuk üretiminin gerilemesi çırçır fabrikaları içinde en önemli sorun olmaktadır. Ayrıca makinalı hasatın gelişmesiyle beraber fabrikalar kısa süreli yüksek kapasiteye ihtiyaç duymakla beraber yeterli depolama sahalarının da olmaması kısa süreli bir yoğunluğa neden olmaktadır.

Özellikle pamukta uygulanan prim sistemi üreticinin ürettiği pamuğu sezon içerisinde satmayı zorunlu hale getirmekte, çiftçinin stok yapıp fiyatlar düzeldiğinde pamuğunu satma ve işletmelerdeki geçici sıkışıklığı ortandan kaldıran sistemi bitirmiştir.

Ç U K O B İ R L İ K

5) STANDART

Ülkemiz pamukları; kısa lifli, orta lifli ve uzun lifli olmak üzere üçe ayrılır ve buna göre ekonomi bakanlığı tarafından geçmişte belirlenmiş bir standartizasyon bulunmaktadır. Ancak özellikle ekonomi bakanlığının fiili standartizasyonu kaldırarak yerine risk odaklı sisteme geçmesi, yani fiili denetimi kaldırması ve üretilen balyalara işletmeler tarafından tip verilmesi malesef pamukta standart uygulamasını bitirmiştir.

Günümüzde Birlikler haricinde 1 Byz tipden daha düşük tip veren bir işletmenin nerdeyse kalmadığını görmekteyiz. Ekonomi bakanlığı tarafından günümüz koşullarına uygun yeni bir standartizasyonun tekrardan düzenlenmesi zorunlu hale gelmiştir. Ayrıca preseli pamuk balya partilerinde bulunan balya sayılarında bir standart olmaması ve ekonomi bakanlığı tarafından parti başına denetim ücreti alması balya sayılarının çok fazla olmasına neden oluyor bu durumda partilerde bulunan balyaların homojen olmasını engellemekte, aynı parti içerisinde farklı tip balyaların olmasına neden olmaktadır.

Ekonomi bakanlığı tarafından partilerde bulunan balya sayısı azaltılarak parti bazlı alınan denetim ücretlerinin kaldırılması veya balya sayısına göre alınması sağlanmalıdır.

Ç U K O B İ R L İ K

6) KREDİ KULLANIMI

Ülkemizde maalesef sektörde faaliyet gösteren güçlü ekonomik yapıya sahip kurum, kuruluş ve özel sektör firma yok denecek kadar azalmış durumdadır. Mevcut çırçır işletmelerine baktığımızda bu işi profesyonel olarak yapan işletme yok denecek kadar azdır. Olanlarda maalesef can çekişiyor pozisyonundadır.

Diğer küçük ölçekli işletmeler ise maalesef farklı amaçla faaliyet gösteriyor ve her yıl isim değiştirerek faaliyetlerine devam ediyorlar. Bu durumda sektörde çok ciddi haksız rekabete neden oluyor büyük firmaların sektörden çekilmesine yol açıyor. Yukarıda bahsettiğimiz çırçırıcının zorunlu stokta kalma sebepleri finansman maliyetini arttırması işletmeleri iflaslara kadar gitmesine neden olmaktadır. Bu işletmelere finansman desteklemesi sağlanmalıdır.

Ç U K O B İ R L İ K

7) SÖZLEŞMELİ ÜRETİMİN DESTEKLENMESİ

Pamuk üretiminde üretici-çırçırıcı-iplikçinin içerisinde yer alan sözleşmeli üretim modelinin teşvik edilerek ACİLEN uygulamaya geçilmesi gerekmektedir.

Sözleşmeli üretim modeli üreticinin ürününü en düşük ve en yüksek kaça satacağının bilerek maliyet hesaplaması yapmasını ve üretim yapıp yapmayacağına karar vermesini sağlayacağı gibi çırçırıcısında ürettiği balyayı iplikçiye kaça satacağının ve maliyet hesaplamasını yapabilmesini sağlayabileceği gibi, iplikçisinde önünü görmesine ve arz güvenliğini sağlayacaktır.

Ç U K O B İ R L İ K

8) NAKLİYE:

Pamuk üretiminde makinalı hasatın yaygınlaşmasına paralel tarladan işletmelere sevkıyat çok masraflı hale gelmiş bölgeler arasında nerdeyse pamuk naklini bitirmiştir.

Pamuk ticaretinin yaygınlaşmasının önündeki en büyük engel olan nakliyenin önündeki engeller kaldırılarak, Yüksek tonajlı nakliye yapacak çekicilerin üretilmesi gerekmektedir.

Özellikle üretimin az olduğu yıllarda çırçır işletmelerinin fazla olduğu bölgelerde rekabet çok fazla olmakta işletme sayısının az olduğu bölgelerden buralara sevkıyatta yapılamaması (nakliye masraflarının fazla olması, bölgeler arası pamuk sevkıyatının yasak olması v.b) bir bölgede pamuk fiyatlarının düşük kalmasına neden olduğu gibi diğer bölgede de yüksek olmasına neden olmaktadır.

Ç U K O B İ R L İ K

9) TEVKİFAT UYGULAMASI

Pamuk ta kdv oranının diğer tarımsal ürünlerde olduğu gibi %1 den %8 e çıkarılması ve tevkifat kapsamına alınması malesef kütlü pamuk ticaretini bitirmiştir. Pamuk ticaretinde önemli bir yer tutan pamuk tüccarları tevkifat uygulamasından sonra piyasadan çekilmiş ve ticaret sadece çırçır fabrikacılarına kalmıştır.

İşlenmemiş halde bulunan kütlü pamuğun ticaretindeki bu engelin Acilen kaldırılması kütlü pamuk satışlarında kdv oranının %1 e indirilerek tevkifat uygulaması sona erdirilmeli sadece lif pamuk satışlarında %8 kdv ve tevkifat uygulaması sürmelidir.

Ç U K O B İ R L İ K

10) PAMUK TİCARETİNİ KISITLAYICI ENGELLER

Tarım ürünlerinde ticareti yaygınlaştırmak için Lisanslı depoculuk önemli bir yer tutmaktadır. Lisanslı depoculuk, pazar yapısını genişletilmesinde, ürün piyasalarının gelişmesinde ve bu piyasalarda fiyat istikrarına katkı sağlamada, sanayicinin ihtiyaç duyduğu sürekli ve kaliteli hammaddeyi temin etmede, işlenmiş ürünün standartlara ve ürün özelliklerine göre muhafazasını etmede önemli rol oynamaktadır.

Lisanslı depoculuk ürünlerin depolanması kadar pazarlanmasında da büyük payı olmaktadır. Böylece vadeli ve opsiyon borsalardaki satışlar genişleyecektir. Ancak ülkemizde lisanslı depoculuk yavaş bir şekilde gelişmesinden dolayı ürünlerin pazarlanmasında ve fiyatlardaki istikrarsızlık devam etmesine neden olmaktadır. Geçmişte pamuk ticareti çok yaygın olmasına rağmen malesef prim uygulaması, kdv tevkifat uygulaması v.b nedenlerle ticaret sadece iplikçilerle çırçırcılar arasına hapsedilmiş durumdadır.

Eğer hedeflendiği gibi pamuk üretimini arttırmak istiyorsak pamuk ticaretinin önündeki engelleri kaldırmak zorundayız. Yoksa kısa sürede üretimi arttırsak bile mevcut durumda bu kadar ürünü piyasadan alacak ekonomik güce sahip işletmeler olmadığından sadece iplikçilerin alım yaptığı piyasada fiyatların kuruş seviyelerine düşmesine engel olamayız.

ÇUKOBİRLİK

11)TİCARET BORSASI:

Ülkemizdeki borsalar Vadeli işlem ve Opsiyon borsacılığının gelişmesi için bir an önce ürün bazında yapılanmış ihtisas borsalarına geçiş yapıp, pamuk fiyatlarının daha sağlıklı oluşması ve farklı pazarlama kanallarının kullanılması sağlanır. Böylelikle pazarlamanın etkinliği artar, farklı dağıtım ve pazarlama uygulamalarının olumsuz etkileri ortadan kalkar.

Ancak Ülkemizdeki Ticaret borsaları korbey salonlarında alım satım bitmiş, İzmir Borsası haricinde korbeyde işlem yapılmaz hale gelmiş, Adana Borsasında da Çukobirlik haricinde korbeye çıkan firma kalmamıştır. Ticaret borsası sadece tescil yapan kuruluş haline gelmiştir.

Sağlıklı bir piyasanın oluşması için ticaret borsalarının aktifliğini arttıracak yeni bir düzenlemeye geçilmesi gerekmektedir. Tescil ücretlerinin korbey salonlarında alım ve satımı teşvik edecek şekilde düzenlenmesi sağlanmalıdır.

ÇUKOBİRLİK

III- İPLİKÇİNİN SORUNLARI

1)YETERLİ MİKTARDA ARZ OLMAMASI:

Yurt içi pamuk üretim miktarının iplikçinin talebini karşılamaya yetmemesi ve sürekli bir arz olmaması pamuk ithalatını artıran nedenlerin başında gelmektedir. Yukarıda pamuk üretimi ile ilgili sorunların çözülmesi durumunda iplikçinin istediği miktarda üretimin olacağından bu sorunun ortadan kalkacağı aşikardır.

ÇUKOBİRLİK

2) İSTENİLEN KALİTEDE BALYA ÜRETİLMEMESİ:

İplikçinin istediği kalitede lif pamuk üretebilmek için yukarıda saydığımız sorunların çözüme kavuşturulması gerekmektedir. Pamukta standardizasyon kalite açısından hayati öneme sahiptir. Daha önce ekonomi bakanlığı tarafından yapılan pamuk denetiminin HVI sonuçlarına göre tekrardan hayata geçirilmesi ve/veya denetim işinin Ticaret borsaları aracılığıyla yapılması için gerekli çalışma yapılmalıdır.

Ç U K O B İ R L İ K

3) UZUN VADELİ KREDİ İMKANLARI OLMAMASI (GSM)

ABD, tarım sektörünü desteklemek ve ülkesinin tarım ürünleri ihracatını artırmak amacıyla ABD tarım bakanlığı aracılığıyla İhracat Kredi Garanti Programı adı altında kredi desteği vermektedir. Türkiye'ye tarım ürünleri ihracatı yapan firmalar tarafından da yoğun olarak kullanılan kredi programı, kullanıcılarına oldukça cazip imkanlar sunuyor.

Böylece Türk tarım sektöründeki ithalat artışını hızlandırıyor. İplikçinin ihtiyaç duyduğu uzun vadeli kredi imkanı sağlayacak bir düzenleme yapılmalıdır. Örneğin Eximbank kredilerinden faydalanma v.s.

Ç U K O B İ R L İ K

Türkiye'de pamuk üretimi ve tüketimi konusunda, pamuk ile ilgili kesimler arasında işbirliği ve iletişimsizlik noksanlığının varlığı bir gerçektir.

Bu konuda pamukla ilgili tüm kesimlerin, beklentilerinin belirginleştirilmesi, sorunların ve sorumlulukların netleştirilmesi, her kesimin kendi sorumluluklarını yerine getirmesi, kurumlar arasındaki iletişimin sağlanması, alınan kararların uygulanmasının sağlanması, pamuk üreticisi, sanayicisi ve tüccarının, birbirlerinin sorunlarını bilebilen nitelikte, sıkı bir işbirliği içinde bulunmalarının sağlayabilecek, bilinçli ve yapıcı bir düzenin oluşturulması gerekmektedir.

Ç U K O B İ R L İ K

Tüm bu sorunların çözümlenebilmesi amacıyla Ulusal pamuk konseyi kurulmasına rağmen geldiğimiz nokta itibariyle maalesef çözüm üretilememiştir.

Bundan sonra yapılması gereken sektörün tüm temsilcilerinin yer aldığı ulusal pamuk konseyi tarafından Tarım Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı, Gümrük Ve Ticaret Bakanlığı İle Maliye Bakanlığı temsilcilerinin de yer alacağı bir çalışma komisyonu oluşturularak tüm sorunları çözüme kavuşturacak ve sektörün tüm temsilcilerini ciddi bir işbirliğine götürecek eylem planı hazırlanarak yasal düzenleme çerçevesinde uygulamaya geçilmesidir.

Ç U K O B İ R L İ K

- *ÇİFTÇİ AÇISINDAN ZİRAİ MAHSÜL,
- *TÜCCAR VE ÇİRCİRCİ AÇISINDAN TİCARİ MAL,
- *İPLİKÇİ AÇISINDAN HAMMADE OLARAK GÖRÜLEN PAMUK,

Pamuk Tarım Satış Kooperatifi Birlikleri Olan, ANTBİRLİK-ÇUKOBİRLİK-TARİŞ pamuk açısından kuruluş gerekçesi ve varlık nedenidir.

Varlığımızın nedeni olan pamuk üreticisini 76 yıldan beri destekliyoruz ve gücümüzün yettiği kadar da desteklemeye de devam edeceğiz.

ANTBİRLİK
TARİŞ PAMUK
ÇUKOBİRLİK

